

reklama

Aktuálně.cz

V roce 1944 přece už židovské děti nebyly, zní ve filmu

09:30 | 28.11.2007 | Hej

Praha - Osvětim, Treblinka, Dachau, Sachsenhausen; ta jména "jak z dětské říkanky" dodnes vyvolávají hrůzu. Jsou ale i další, méně známá místa a koncentrační tábory, kam byly deportovány tisíce českých Židů za druhé světové války. Ležely na východ od našich hranic v Lotyšsku, Estonsku, Bělorusku či východním Polsku.

Sem se ve svém čtyřdílném dokumentárním cyklu Zapomenuté transporty vydal debutující dokumentarista Lukáš Příbyl. Nechtěl vyprávět o velkých dějinách, spíš zachytit hrůzu každodenního života ve východoevropských koncentracích, kterými prošla i část jeho rodiny.

První díl má premiéru ve středu v pražském kině Aero; do poloviny roku 2008 by měly do kin vstoupit všechny čtyři. Producent Ondřej Trojan jedná o uvedení v televizi a na festivalech, plánuje se vydání DVD.

Metoda vystudovaného politologa a historika Příbyla je vlastně jednoduchá. Vychází z toho, že otřesné monology pamětníků mluví samy za sebe; doplňuje je proto pouze archivními záběry, fotografiemi a působivou hudbou Petra Ostrouchova. Chybí "současnost" i jakýkoliv komentář.

I tohle "málo" je ale dost na vtahující divácký zážitek, ve kterém se vzpomínky zase mění v realitu. Třeba když jedna z pamětnic jen pro ozřejnění jedné ze situací dodá, že "v roce 1944 přece už děti neexistovaly" nebo jiný pamětník popisuje každodenní pocit koncentračnického vězně: "Jste jako zvíře, myslíte jen na přežití."

Výpovědi se převážně točí právě kolem způsobu, jakým v ne-lidských podmínkách žili. Kolem kšeftování s jídlem, ochrany před mrazem, který dosahoval až 17 stupňů pod nulou, každodenního brutálního vraždění spoluvězňů; dojde ale i na témata lásky či sexu.

První díl vypráví o transportu českých a moravských Židů do Lotyšska. Tady, v ghettu v Rize a v táborech Salaspils a Kaiserwald, přežívali s Židy německými a rakouskými. Do Lotyšska bylo od roku 1942 oddeportováno celkem 3000 českých a moravských Židů, vrátilo se 129 z nich.

"Přežilo tak mizivé procento lidí, že málokdo měl šanci o tom vyprávět," vysvětluje Příbyl, proč se o východoevropských koncentracích ví tak málo. I ta přeživší hrstka se rozprchla do celého světa, Příbyl při bádání po jejich stopách sjezdil nejen celou Evropu, ale vyrazil i do USA, Venezuely, Izraele či Austrálie.

Film připravoval dlouhých 7 let, aby shromáždil ty nejdůležitější vzpomínky pamětníků i exkluzivní archivní záběry a fotografie. Nalézal je při bádání v archivech, soukromých sbírkách, na půdách domků v polských vesnicích, ale i v garážích rodin bývalých příslušníků SS.

"Bylo to trochu detektivní pátrání, dobře se pracovalo s telefonními seznamy, s internetem a matrikami," říká Příbyl. Ten natočil celkem 270 hodin materiálu a hledání té správné fotografie obětoval třeba i několik měsíců: "V Estonsku jsem kvůli jedné fotce udělal víc než 400 telefonátů - pak už jsem to přestal počítat. Ale tu fotku mám."

Snímek zachycuje krásnou dívku, která byla vězeňkyní jednoho z estonských táborů, kde se do ní zamiloval jeden z nacistických dozorců, později se s dívkou pokusil z tábora uprchnout - Příbylovo dílo zachycuje i další podobně silné a tragické osudy.

Každý z jeho devadesátiminutových filmů popisuje jeden cíl deportačních transportů a soustředí se na způsob, jakým se lidé vyrovnávali s naprosto extrémními podmínkami.

"Někteří z hrdinů ten film neuvidí, protože už zemřeli, jiní ho nechtějí vidět, cítí, že už řekli vše, co chtěli. Nikdo ale neodmítl o svých zážitcích mluvit, i když jsem je občas musel hodně dlouho přesvědčovat," dodává Příbyl.

ZprávyHaag ukázal útroby cely, která se chystá pro Mladiče

SportFOTO Rallye mezi kapkami deště. V Krumlově řádí Kresta

EkonomikaMísto eura šilink, Východní Afrika chce jednotnou měnu

Bleskově.czRozdováděná Bartošová laškovala s milencem na party!